

RADNIČNÍ ZPRAVODAJ

město Pardubice

číslo 12 | prosinec 2020

- 2 O čem se mluví... o roku 2020 s primátorem statutárního města Pardubic Martinem Charvátem
- 3 Maťák hlásí odbahněno
- 3 Advent s vůní perníku v pardubických kavárnách
- 4 Pernštýnské náměstí je letos bez vánočních trhů
- 9 Pardubice si i letos udržely titul Město pro byznys

Pardubice

O čem se mluví...

... o roku 2020 s primátorem statutárního města Pardubic Martinem Charvátém

Již se stalo tradicí, že v prosincovém vydání Radničního zpravodaje města Pardubic bilancujeme a hodnotíme pomalu končící rok. A nejinak tomu bude i letos. Tak tedy bilancujeme s primátorem statutárního města Pardubic Martinem Charvátém.

Pane primátore, jaký byl letošní rok?

Určitě jiný, než jsme při silvestrovských oslavách a přáních očekávali. O koronaviru se na konci roku 2019 v podstatě nevědělo a nemluvalo. Zaslýchli jsme o velmi těžké chřipce, která se šíří v části Číny, ale to bylo v podstatě všechno. Nikdo neznal pojmy vypnutí ekonomiky, lockdown. Ale zvládli jsme první vlnu, zvládneme i tu druhou. Alespoň aktuální čísla (k 28. 11. 2020 pozn. red.) tomu nasvědčují. Ještě jednou chci poděkovat všem, kteří se jakýmkoliv způsobem zapojili a pomáhali a pomáhají.

Jak hodnotíte protiepidemická opatření?

Hlavně bych chtěl všechny poprosit, aby je dodržovali. Nejsem epidemiolog, takže nemohu hodnotit, jestli a co

je dobře, nebo mělo být jinak. Za sebe můžu říci, že vím, že opatření byla a jsou různými skupinami vnímána jinak. Rozumím rozhořčenosti podnikatelů, živnostníků. Ale na druhou stranu musím říci, že je nezbytně nutné ochránit ohrožené skupiny obyvatel. A protože jsou někteří jedinci velmi nezodpovědní, musela vláda opatření zpřísňovat, aby nedošlo k přetížení nebo kolapsu zdravotního systému. Čím zodpovědněji bude každý z nás opatření dodržovat, tím dříve jim bude konec.

Ale na ekonomickou situaci města to vliv mít bude.

Samozřejmě, obě vlny, a to dost dramaticky. Počítáme, že propad příjmu z rozpočtového určení daní způsobí jen v letošním roce propad o cca 150 milionů korun. V roce 2021 se můžeme přiblížit k poklesu až o 300 milionů korun, což bude opravdu velký problém.

Takže co se bude dít?

Máme takzvané mandatorní výdaje, které musejí být finančně kryty za každé situace. Jsou to výdaje, bez nichž nelze zajistit základní fungování města. Ty samozřejmě musejí mít

v rozpočtu zajištěnou potřebnou výši finančních prostředků. A pak jde o to, stanovit priority v tom, do čeho se bude investovat, a to i v souvislosti s tím, na který projekt můžeme získat dotace, jež nám v rozpočtu pomůžou.

Můžete být konkrétnější?

Ano. Úspěšně bylo uzavřeno výběrové řízení na zhotovitele stavby Centrální polytechnické dílny a Galerie města Pardubic. To je investiční priorita pro další roky včetně značného dotačního podílu. Probíhá výběrové řízení na zhotovitele rekonstrukce fotbalového stadionu v centru města, kde se opět počítá s vícezdrojovým financováním. Zelenou má i autobusový terminál B pro regionální autobusovou dopravu. To je důležitá investice. Město Pardubice bude při realizaci některých projektů spolupracovat s Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou ČMZRB). V oblasti budování veřejné infrastruktury má vytipovány dvě oblasti, z nichž by připravované projekty mohly být na základě této spolupráce naplňovány formou partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Je něco, z čeho máte v letošním roce radost?

Ale samozřejmě – z mnoha věcí. Mimo pospolitosti všech obyvatel Pardubic v první koronavirové vlně mám radost z množství věcí, které se povedly. Například vyrostla nová mateřská škola Doubek v Pardubicích ve Svítkově. Nádherné pavilony pro tři třídy, skvělá technologie i vybavení. Kdybych byl znovu dítětem, chtěl bych tam chodit. Radost mám i z toho, že se podařilo úspěšně rekonstruovat chodníky a silnici v ulici Dělnická. Je to páteří komunikace jihovýchodní průmyslové zóny, která potřebuje být v dobré kondici. Novotou voní i školní kuchy-

ně s jídelnou v základní škole v Prodloužené ulici. Město Pardubice stála pětíměsíční kompletní rekonstrukce zařízení pro 750 strážníků 23 milionů korun. Další 16 milionů město letos investovalo do rekonstrukcí kuchyní ve dvou mateřských školách. Město tak pokračuje v trendu minulých let, kdy se zavázalo ročně opravit kuchyni alespoň v jedné základní škole a ve dvou mateřkách. Město před lety převzalo školy a školky s ohromným dluhem na údržbě a my tyto dluhy postupně splácíme. Začalo to zateplováním a opravami budov, pokračujeme obnovou stravovacích provozů. Máme jich ve školách a školkách 51, osm je jich již zrekonstruovaných, další to postupně čeká. Je to jedna z našich priorit, znovu upozorňuji, že musíme vycházet z možností městského rozpočtu.

Takže jaký bude rok 2021 z vašeho pohledu?

Věřím a doufám, že lepší než ten dvacítkový. Pál bych sobě i všem, aby se nám vyhýbaly všechny špatné věci. Budme silní, budme stateční a budme imunní k negativním zprávám. Budme zodpovědní svým chováním ke svým blízkým. Takže přeji nám všem hodně zdraví, síly, optimismu a energie k tomu, abychom překonali situace, kterých se bojíme a do kterých se nechceme dostat.

Pardubice

Radniční zpravodaj periodický tisk územního samosprávného celku Statutárního města Pardubice se sídlem úřadu Magistrát města, Pernštýnské nám. 1, 530 21 Pardubice, IČO 274046, a VLTAVA LABE MEDIA a.s., region východní Čechy, Kladská 17, 500 03 Hradec Králové, IČ 01440578. Evidenční číslo MK ČR E 11512.

Redakce: Nataša Hradní, Iveta Koubková, Alexandra Tušlová. Fotografie: Tomáš Kubelka, Iveta Koubková, Jiří Sejkora, archivy autorů článků. Adresa: Radniční zpravodaj, Magistrát města Pardubice, Pernštýnské náměstí 1, 530 21 Pardubice. Elektronická adresa: alexandra.tuslova@mmp.cz, tel. 466 859 407. Internet: www.pardubice.eu.

V Pardubicích 30. listopadu 2020. Výtisk doručila Česká distribuční a.s. Redakce si vyhrazuje právo redigovat jednotlivé příspěvky, resp. vybírat z obdržených materiálů. Otiskované nebudou anonymní příspěvky ani texty obsahující urážlivé, vulgární, rasistické nebo jinak hanlivé výrazy. Texty v Diskuzním fóru obsahují osobní názory a postoje jejich autorů. Uzávěrka RZ 1/2021: 17. prosince 2020.

Maťák hlásí odbahněno

Dva roky trvající práce na odbahnění Matičního jezera u Bubeníkových sadů byly ve listopadu zdárně dokončeny. Sací bagr zde, poprvé v historii jezera, ze dna odsál na 5 500 metrů krychlových sedimentů, které byly následně uloženy do speciální vaků a využity ke zpevnění břehů této vodní plochy.

Práce na revitalizaci Maťáku probíhaly ve dvou etapách a zahrnovaly nejen odsátí letitých nánosů a obnovu biologických vlastností jezera, město se ve spolupráci s městským obvodem I pustilo také do obnovy jeho okolí. „Speciální textilní odvodňovací vaky, které jsou vyrobeny tak, aby vodu propouštěly, nikoli nena-

sály, byly naplněny bahnitým sedimentem odtěženým ze dna jezera. Nově formovaná břehová hrana na návodní straně vaků byla opevněna kombinací přírodních prvků, a to dřevěnou palisádou a kamenným záhozem v proměnlivé výšce. Palisáda byla doplněna vegetačními válci a rohožemi s předpěstovanými vodními a vlhkomilnými rostlinami a lokálně doplněna vrbovými řízků, z nichž se poté vytvoří zelené stěny včetně nových zelených ploch. Matiční jezero je domovem pro některé ohrožené živočichy, včetně druhů skokana skřehotavého a zeleného, práce při odbahnění proto probíhaly tak, aby nedošlo k zasažení do biotopu, který je pro život těchto tvorů nezbytný. Na závěr revitalizace byly vodopropustné vaky rozříznuty a nově vzniklé břehy byly osety trávou,“ popisuje dokončenou revitalizaci Matičního jezera náměstek primátora zodpovědný za životní prostředí Jan Nadrchal.

Samotné práce na odbahnění započaly na jaře roku 2019, kdy zde firma

odsála přibližně 40 procent nánosů, dohromady bylo v rámci dvou etap odsáto 5 500 metrů krychlových sedimentů. Jižní části, která je koncipována jako litorální pásmo, se však odsávání bahna netýkalo, tvar a struktura dna tu byly upraveny tak, aby zde vznikly podmínky vhodné pro ryby, obojživelníky a vodní ptactvo.

Jezero, které vzniklo před 110 lety oddělením slepého ramene Chrudimky, má plochu zhruba 20 tisíc metrů čtverečních. Na jeho dně se během století usadilo podle geodetického výzkumu na 14 000 metrů krychlových sedimentů. Pokud by nános bahna nebyl částečně odtěžen, jezero by mohlo zaniknout. Před zahájením revitalizace byla jeho hladina již prakticky zarostlá stulíkem utlačujícím lekníny, které bývaly ozdobou vodní plochy. Náklady spojené s dlouho očekávanou revitalizací Maťáku přitom dosáhly výše 20,6 milionu korun s DPH, z čehož 17,2 milionu korun pokryla dotace EU.

Advent s vůní perníku v pardubických kavárnách

Náročné období ovlivněné vývojem koronavirové epidemie se pardubické infocentrum, radnice a řada místních kaváren pokusí zpříjemnit voňavou sladkostí, která je po staletí s městem spojená – pardubickým perníkem. Po celý advent si obyvatelé města budou moci ve výdejních okénkách mnohých kaváren zakoupit perník v celé řadě podob a společně si předvánoční atmosféru s touto nezaměnitelnou vůní ve městě užít.

„Pardubický perník je skvělá značka. Kontaktovali jsme řadu provozovatelů kaváren v našem městě a mile nás překvapilo, že na naši nabídku společné akce v době adventu ve jménu tak typického produktu ihned s potěšením zareagovali. Záměru uspořádat Advent s vůní perníku jsme nedávali víceméně

1. – 23.
prosince

20
20

žádná pravidla. Každá z kaváren dostala čas na rozmyšlenou, jakou formou by se chtěla do akce zapojit, a jsme kreativitou našich kavárníků nadšeni,“ uvedla ředitelka Pardubického informačního centra Miloslava Christová.

V nabídce budou rumové perníčky, žitný perník, perníkový cheesecake, ale i káva či čokoláda sypaná perníkovým kořením či kořeněná perníkovým likérem. Seznam zapojených kaváren a kompletní nabídku představíme jako událost na facebooku a webu města i infocentra Pardubice.

ADVENT
s vůní perníku

„S ohledem na vývoj epidemie a s tím související opatření, která se stále měnila a mění, doufáme, že výdejní okénka zůstanou otevřená, ba dokonce že se situace zlepší natolik, že ještě před vánočními svátky toužebně očekávané „první“ návštěvníky opět přivítají a pohostí přímo v kavárnách. Kávou a typickou pochoutkou našeho města, voňavým perníkem z Pardubic v mnoha variantách, chceme obyvatele města v rámci adventních procházek potěšit a zpříjemnit jim aktuálně náročné časy. Navíc spo-

lečně podpoříme v obyvatelích města lokální patriotismus!“ dodala Miloslava Christová.

Je pravděpodobné, že v případě dalšího uvolnění vládních opatření se zapojí ještě více pardubických kaváren, v době uzávěrky zpravodaje však víme, že o adventu nabídne perníkové dobroty následující desítky.

Epifany
Optimista
Bakla Café
Můj Šálek
Pierre Coffee & Cocktails
Galerie Café
Kosatec
Putovní pražírna
Kafíčko Polabiny
Kavárna Dobrý Kafe

Advent letos bez vánočních trhů

Rada města Pardubic na konci listopadu schválila dohodu se společností RK Invest, zajišťující pro město adventní trhy na Pernštýnském náměstí, že se trhy letos konat nebudou. Důvodem je epidemická situace v České republice

a restriktivní opatření, které kvůli zamezení masivního šíření nemoci covid-19 platí.

Pernštýnské náměstí zdobí vánoční strom, dalších akcí, které k atmosféře adventu neodmyslitelně patří, se ale oby-

vatelé města letos nedočkají. Kvůli šíření koronaviru se neuskutečnilo ani tradiční slavnostní rozsvěcení vánočního stromu. Okamžik, na který zejména děti vždy čekají se zatajeným dechem, město zveřejnilo pouze na svém facebooku.

Pardubice si i letos udržely titul Město pro byznys

Kvalitní podnikatelské prostředí či podpora rozvoje infrastruktury, to jsou atributy, díky kterým Pardubice letos získaly titul Město pro byznys, a to nejen v krajském, ale také celorepublikovém měřítku. V provedeném výzkumu se jim podařilo obstát v konkurenci 205 měst a obcí s rozšířenou působností v České republice, na stupních těch nejlepších se hned za Pardubicemi umístila města Prostějov a Hradec Králové.

Výsledky tohoto pravidelného zkoumání ukázaly, že za prvenství v rámci celé ČR Pardubice vděčí vysokému počtu firem, výborné dopravní dostupnosti, rozvíjející se bytové výstavbě či vysokému počtu studentů. Dalším faktorem, který

městu pomohl obsadit zlatou příčku, je také přístup veřejné sféry směrem k veřejnosti, například formou elektronické komunikace nebo rozsahem úředních hodin, a významnou roli hrají také investice, jejichž prostřednictvím se Pardubice snaží rozvíjet vzdělávání žáků a studentů. „Skutečnost, že se městu podařilo již po několikáté obsadit první pozici v krajském kole a letos i v celostátním měřítku, považují za výsledek aktivní spolupráce města s podnikatelskou sférou i snahou podporovat jak podnikatele například prostřednictvím projektu P-Pink, tak také rozvoj vzdělávání. Brzy nás čeká zahájení stavby Centrálních polytechnických dílen, které mají podpořit technické a přírodo-

vědné vzdělávání žáků a studentů nejen z regionu. V nedávné době jsme také dokončili dlouho očekávanou opravu ulice Dělnická v části průmyslové zóny, kde sídlí řada místních firem,“ konstatuje primátor Pardubic Martin Charvát.

Srovnávací výzkum Město pro byznys již dvanáctým rokem hodnotí podnikatelský potenciál měst a obcí v České republice. Detailnímu zkoumání, které vyhláší týdeník Ekonom a vyhodnocuje agentura Datank, jsou podrobena všechna města a obce s rozšířenou působností. Cílem tohoto výzkumu přitom je vytvořit diskusní platformu na téma podpory malého a středního podnikání a poskytnout radnicím zpětnou vazbu.

Termíny zasedání Rady města Pardubic a Zastupitelstva města Pardubic v roce 2021

Rada města Pardubic

11. ledna, 25. ledna, 8. února, 1. března, 15. března, 29. března, 12. dubna, 26. dubna, 10. května, 24. května, 7. června, 21. června, 19. července, 16. srpna, 6. září, 20. září, 4. října, 18. října, 1. listopadu, 15. listopadu, 29. listopadu, 13. prosince.

Zastupitelstvo města Pardubic

21. ledna, 4. března, 25. března, 29. dubna, 27. května, 24. června, 23. září, 21. října, 18. listopadu, 16. prosince.

Pardubice

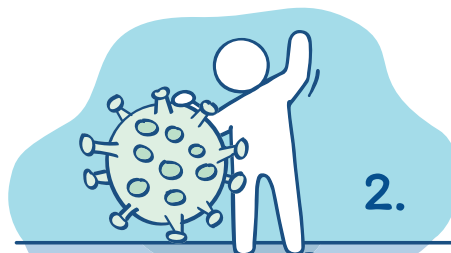
Prodělali jste covid-19?

Přijďte darovat plazmu!

Jak na to:

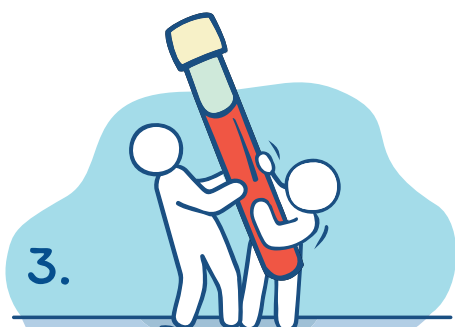

Onemocněl/a jsem covidem-19 a mám zvýšenou teplotu nebo horečku, případně i další příznaky.

Covid-19 mám za sebou!

Zároveň je mi mezi 18 a 65 lety a nikdy jsem nedostal/a krevní transfuzi. Jako žena navíc mohu darovat plazmu pouze za předpokladu, že jsem nikdy nebyla těhotná. Pokud splňuji tyto podmínky, nejdříve 14 dní a nejpozději 2 měsíce po izolaci kontaktuji transfuzní oddělení Pardubické nemocnice a objednám se na odběr vzorku.

Na transfuzním oddělení mi odeberou vzorek krve, aby zjistili množství protilátek proti koronaviru.

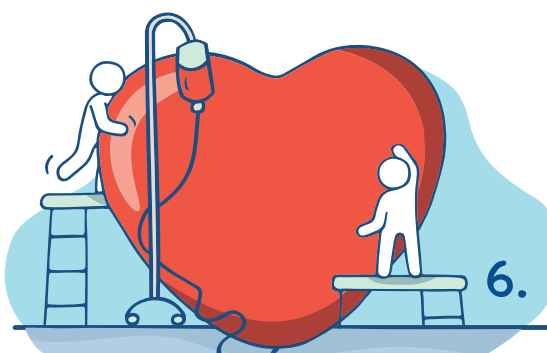
Transfuzní oddělení mě poté kontaktuje a sdělí mi, zda jsem vhodný dárcce.

Pokud ano, rovnou domluvíme konkrétní termín i čas odběru.

Samotný odběr plazmy mi zabere zhruba 1 hodinu.

V den odběru si dám k snídani lehkou stravu, dostatečně se napiji a s sebou si vezmu kartičku pojišťovny a občanský průkaz.

Lékaři plazmu předepíší pacientovi, který se léčí s covidem-19.

NEMOCNICE
PARDUBICKÉHO KRAJE

V případě, že splňujete výše uvedené podmínky, kontaktujte transfuzní oddělení na telefonním čísle **466 013 506** nebo na e-mailu **darci.pkn@nempk.cz**.

Více informací k dárcovství naleznete na **www.nempk.cz**

Divadlo bylo v listopadu spojujícím místem hned dvakrát

Makové pole v Pardubicích před městským divadlem připomnělo 11. listopadu Den válečných veteránů. Kvítky červeného vlčího máku symbolizují vděk a úctu statečným lidem, kteří se postavili totalitním režimům a bojovali proti nim nejen na válečných frontách a v odboji.

S makovými poli se pojí veřejná sbírka u příležitosti Dne válečných veteránů, kterou letos již šestým rokem pořádá organizace Post Bellum. Její výtěžek využije na skutečnou pomoc hrdinům 20. století, kteří dnes v době covidové patří mezi nejohroženější skupiny. Seniorům zajistí nákupy, pochůzky, vyzved-

ne léky a také si s nimi pravidelně povídá po telefonu. To vše v rámci Centra pomoci Paměti národa.

Divadlo bylo centrem dění i o týden později – v den státního svátku 17. listopadu přicházely do centra města stovky lidí zapálit svíčku za svobodu a demokracii v naší zemi. V 17 hodin

zazněla z divadelního balkónu česká státní hymna v podání mladých talentovaných trumpetistek Anny Palmeové a Elišky Faltysové ze ZUŠ Havlíčkova (na snímku Jiřího Sejkory). O chvíli později se z městského rozhlasu šířila celým městem Modlitba pro Martu Marty Kubišové.

Nové počítače zvýšily profesionalitu sociálních služeb Výměniku

Spolek Péče o duševní zdraví – středisko Výměnik, který poskytuje sociální služby a chráněná pracovní místa lidem s duševním onemocněním, získal k rozvoji a zkvalitnění služeb 4 nové počítače pro sociální pracovníky.

Výměnik, který funguje v Pardubicích již 20 let, rozvíjí pracovní a sociální dovednosti zdravotně handicapovaných lidí, zejména lidí s duševním onemocněním. Svým klientům poskytuje dvě vzájemně provázané sociální služby, sociální

rehabilitaci a sociálně terapeutickou dílnu (STD). Díky finanční podpoře Pardubického kraje, konkrétně odboru sociálních služeb, mohl Výměnik pro tyto dvě služby zakoupit nové technické vybavení. Finance využil na nákup dvou sestav stolních počítačů a dvou notebooků, které podpořily profesionalitu poskytovaných služeb. O jejich využití a potřebnosti mluví sociální pracovníce v STD Barбора Urbanová: „Nyní je s novými počítači a notebooky především každodenní ad-

ministrativa pro pracovníky příjemnější. Pořízení techniky nám usnadňuje práci. Nová zařízení jsou bezpečnější, rychlejší, softwarově odpovídají našim potřebám a zpracovávaná data jsou v bezpečí.“

V aktuální epidemické situaci pořízené počítače navíc pomáhají udržet nepřetržitý kontakt s klienty. „Díky nové technice můžeme pracovat a být s klienty stále ve spojení i přes to, že se dostanou do karantény nebo izolace. Lepší počítačové vybavení nám umožnilo bez

technických komplikací uskutečnit pro klienty i online skupinové semináře. Nyní jsme na podzimní čas naplánovali pravidelné pořádání tzv. webinářů zaměřených na oblast práce. Webinářů se může účastnit kdokoli, kdo má o téma zájem, stačí sledovat naše facebookové stránky s názvem Výměnik sociální firma, přes jehož události se lze připojit,“ dodává Mgr. Lucie Antes, vedoucí sociálních služeb.

Michaela Venclová, středisko Výměnik

Zájem o sběr bioodpadu stále roste

Separovaný sběr biologického odpadu vstoupí v Pardubicích příští rok do svého 15. ročníku. Od roku 2007, kdy Pardubice zahájily pilotně sběr v omezené lokalitě rodinných domů, stoupl počet účastníků téměř čtrnáctinásobně. Dnes je do projektu odděleného ukládání bioodpadu zapojeno více než 3 800 nemovitostí, včetně 14 základních a 35 mateřských škol. Účastníci projektu městu za sběr platí 300 korun ročně.

„Poplatek za sběr bioodpadu zůstane stejný i v příštím roce. Loni byly náklady

na provoz tohoto projektu a investice do hnědých kontejnerů na oddělené ukládání zeleného odpadu přes čtyři miliony korun, letos za první tři čtvrtletí téměř 3,2 miliony korun,“ řekl náměstek primátora Jan Nadřchal, do jehož gesce patří i péče o životní prostředí. „Zelený odpad ale považujeme za velmi cennou komoditu, přes kompostárnu díky jeho sběru vrátíme do přírody důležité látky, navíc šetříme objem komunálního odpadu, který je, za nemalý poplatek, ukládán na skládky,“ dodal náměstek.

Kontejnery na ukládání bioodpadu město zájemcům zapůjčuje bezplatně, benefitem je pak 50 kilogramů kompostu, které si mohou účastníci projektu každoročně zdarma odvést z dražkovické kompostárny. Projekt separace bioodpadu Pardubice zahájily v roce 2007 jen v jedné lokalitě města. Postupně sběr rozšířily na všechny městské části se zástavbou rodinných domů a letos zahájily i pilotní projekt na sběr bioodpadu v sídlištní zástavbě.

V současné době se k oddělenému ukládání zeleného odpadu přihlásilo 3 841 nemovitostí. Jejich majitelé jen za posledních pět let „odeslali“ do kompostárny 16 000 tun zeleného odpadu. Loni to bylo více než 1 800 tun, za prvníh devět měsíců letošního roku již více než 1 600 tun. Kontejnery s bioodpadem Služby města Pardubic odvázejí v lednu a únoru jednou měsíčně, v březnu dvakrát do měsíce, od dubna do listopadu jednou za týden a v prosinci dvakrát měsíčně.

Zahájeno. Nová Montessori škola vznikne na Dubině

Část objektů v areálu Základní školy Erno Košťála je od listopadu v rukou stavebářů, kteří zde začnou budovat samostatnou základní školu s Montessori výukou. Díky úpravě stávající budovy ZŠ Erno Košťála bude město moci rozšířit výuku formou této metody o druhý stupeň a vyjít tak vstříc všem rodičům i dětem, kteří mají o Montessori vzdělání zájem.

Od otevření prvního ročníku s Montessori výukou, který původně navštěvovalo 18 žáků, se počet dětí vyšplhal na více jak stovku. Děti mohly v Pardubicích řadu let navštěvovat pouze první stupeň této formy vzdělávání, od roku 2019 se jim však začaly otevírat i další ročníky. „Zájem o tuto inovativní výuku neustále roste, i proto jsme se rozhodli postupně otevírat také ročníky druhého stupně Montessori

výuky a následně vybudovat samostatnou ZŠ Montessori, díky které vzroste kapacita školy na 200 míst. Neposilujeme však „pouze“ kapacitu v rámci tohoto vzdělávání, zároveň tím uvolníme třídy v polabské základní škole, kde doposud probíhá výuka, a posilujeme kapacity základních škol třetího školského obvodu. Rekonstrukce a navrácení objektu pro účely vzdělání v areálu ZŠ Erno Košťála jsou jednoznačně nejefektivnějším řešením a přinesou i řadu provozních benefitů,“ informuje náměstek primátora zodpovědný za oblast školství Jakub Rychtecký.

Jednotlivé Montessori třídy v současné době fungují při ZŠ Družstevní, kde byl pro žáky kromě prvního stupně pro tento školní rok otevřen také šestý ročník, sedmou třídou této inovativní for-

my výuky děti pro změnu navštěvovaly v pavilonu A ZŠ Erno Košťála na Dubině. Osmý ročník by se měl žákům poprvé otevřít již v prostorách nového objektu, který vznikne přestavbou pavilonu D při ZŠ Erno Košťála a do kterého budou po dokončení stavebních prací přesunuty všechny Montessori třídy. „Stavební práce budou zahrnovat dispoziční úpravu tří nadzemních podlaží, řešení instalačních zařízení a rozvodů, přístavbu únikového schodiště a zpevnění ploch kolem objektu. Součástí úprav bude také vybudování výtahu, díky němuž bude škola přístupná opravdu každému a bude splňovat požadavky na bezbariérovost. Celý objekt bude navíc propojen se ZŠ Erno Košťála, kde budou žáci využívat tělocvičnu a moderní stravovací provoz,“ doplňuje primá-

tor Martin Charvát s tím, že tato investice ve stavební části vyjde na přibližně 36 milionů korun s DPH. Pavilon D byl přitom ještě před více jak 14 lety využíván jako dílna a školní družina, v dalších letech jej měl pronajmout soukromý subjekt a nyní, poté co byl nájemní vztah ukončen, jej má město opět plně k dispozici a vrací jej zpět do školství.

Dodavatele na vybavení bude radnice hledat na začátku příštího roku. „Na vybavení školy potřebným nábytkem a informačními technologiemi počítáme s částkou 12 milionů korun. Zároveň probíhá i konkurzní řízení na ředitele/ředitelku nové školy, aby se vše včas stihlo připravit, dětem chceme novou školu otevřít již pro školní rok 2021/2022,“ uzavírá náměstek Rychtecký.

Děti a rizika sociálních sítí – o kontrole nad pohybem dětí na internetu

V dnešní době se sociální sítě staly součástí života mnohých dospělých, ale i dětí. Jsou skvělým nástrojem pro komunikaci, sdílení obsahu, získávání informací a jsou zároveň zdrojem zábavy. Na druhou stranu ale poskytují nový prostor nejen pro šikanu.

Stále více dětí začíná být velmi zběhlých v prostředí sociálních sítí. Mnohdy už jim ani nestačíme a nemůžeme je

tak v případě potřeby chránit. Pojďte si s námi rozšířit své znalosti, získat o sociálních sítích větší přehled a vytvořit bezpečnější prostředí svým dětem! Projekt MAP rozvoje vzdělávání v ORP Pardubice II pro vás připravil online webinář s názvem „Děti a rizika sociálních sítí – jak mít alespoň částečnou kontrolu nad pohybem dětí na internetu“. Webinář se

bude konat 7. 12. od 17:00 hodin. „Tato akce pomůže zvýšit informovanost rodičů o sociálních sítích, obohatí je novými pojmy a seznámí je s možnými riziky, které online svět přináší. Především se ale rodiče dozvědí, jak těmto rizikům mohou předcházet,“ prozradila manažerka projektu Petra Luňáková. Účastníkům webináře také představíme tipy, jak s dětmi

o internetu mluvit, jak čas s digitálními technologiemi co nejlépe korigovat nebo také jak získat alespoň částečnou rodičovskou kontrolu.

Více informací o webináři a dalších plánovaných akcí projektu najdete na facebookových stránkách: MAP ORP Pardubice II.

Monika Ježková, oddělení školství

Soutěž „Předved' svou kreativitu“ propojuje školu a zábavu

Žáci základních škol a studenti 1. až 4. ročníků víceletých gymnázií na území ORP Pardubice mají možnost podělit se o své nápady, jak zlepšit formu online výuky. Prostřednictvím projektu Místní akční plán (MAP) rozvoje vzdělávání v ORP Pardubice II se mohou zapojit do soutěže „Předved' svou kreativitu“ a ve vlastním videu ukázat, jak udělat vzdělávání na dálku zajímavějším. Na tvůrce nej-

lepších příspěvků přitom čekají zajímavé ceny.

S online výukou se nejen žáci, ale i učitelé potýkají od první vlny koronavirové pandemie. Pro řadu učitelů byla situace před kamerou v online prostoru zcela nová, na druhou stranu řada dětí je ve světě, kterému vládou videa na YouTube, jako doma. „Chceme tímto dětem i učitelům nabídnout zajímavou možnost, jak při distanční výuce zúročit

svou práci na domácích úkolech, procvičit probíranou látku a zároveň vyjádřit svou kreativitu způsobem, na který se v běžné výuce vždy nedostane. Soutěž tak otevírá prostor pro další tipy, jak zábavnou formou vtáhnout děti do výuky,“ dodává hlavní manažerka projektu Petra Luňáková.

Žáci se do soutěže mohou přihlásit s vlastním videem, na kterém představí svůj nápad, jak zlepšit online výuku.

Zejména u mladších dětí však nemusí jít jen o natáčení videa, ale třeba o fotografie či obrázky vlastních pomůcek, pokusů a dalších aktivit. Děti soutěží ve třech věkových kategoriích, v nichž se utkají o atraktivní ceny včetně tabletu, knih, poukázek a zajímavých her. Své příspěvky mohou zasílat do 31. prosince 2020.

Více informací o aktivitách projektu a přihlášení do soutěže je k dispozici na webu města <https://bit.ly/MAPSoutez>.

Nevšední den otevřených dveří

Středisko rané péče v Pardubicích o.p.s. uspořádalo 5. listopadu nevšední Den otevřených dveří, který se z důvodu koronavirové pandemie uskutečnil online. Zajímavostí je, že dveře střediska zůstanou „otevřeny“ až do konce roku 2020. Můžete

jej totiž zhlédnout prostřednictvím videokázek na odkaze, který naleznete na webových stránkách www.ranapece-pce.cz v sekci „Aktuálně“. Lze se podívat, jak může probíhat konzultace při poskytování služby rané péče, jaké stimulační, didaktické, kom-

penzační a rehabilitační pomůcky mohou využívat poradkyně rané péče na podporu vývoje dětí například předčasně narozených, s nerovnoměrným vývojem, tělesným, mentálním i kombinovaným postižením či poruchami autistického spektra.

Středisko rané péče v Pardubicích o.p.s. poskytuje službu rané péče na území celého Pardubického kraje více než 18 let a pomohlo již stovkám rodin, které se ocitly v neplánované a složité situaci spojené s narozením dítěte se specifickými potřebami.

Škola v Prodloužené má novou kuchyni

Novotou vonící školní kuchyně i jídelna v ZŠ v Prodloužené ulici po odmítnutí opět přivítaly své žáky. Město Pardubice stála pětíměsíční kompletní rekonstrukce zařízení pro 750 strážníků 23 milionů korun. Další 16 milionů radnice letos investovala do rekonstrukcí kuchyní ve dvou mateřských školách. Pardubice tak pokračují v trendu minulých let, kdy se zavázalo ročně opravit kuchyni alespoň v jedné základní škole a ve dvou mateřkách.

„Město před lety převzalo školy a školky s ohromným dluhem na údržbě a my tyto dluhy postupně splácíme. Začalo to zateplováním a opravami budov, pokračujeme

obnovou stravovacích provozů. Máme jich ve školách a školkách 51, osm je jich již zrekonstruovaných, další to postupně čeká. Je to jedna z našich priorit, musíme ale vycházet z možností městského rozpočtu,“ řekl primátor Pardubic Martin Charvát. „Ten dluh je ohromný, vybavení řady kuchyní je na hranici životnosti. Není výjimkou, že školní kuchyně jsou starší než půl století. Většinou v nich probíhaly jen dílčí opravy či výměny technologií,“ dodal primátor.

To je i případ základní školy v Prodloužené ulici, která byla otevřena před 52 lety. Hospodářské křídlo, v němž je umístěna kuchyně včetně zázemí a jídelny, nyní prošlo

rozsáhlou rekonstrukcí, během níž byly vybourány původní přčky a postaveny nové tak, aby dispozice vyhovovala současným požadavkům, kompletně byly vyměněny podlahy, rozvody všech médií i kanalizace. Objekt je nově vybaven vzduchotechnikou, odlučovačem tuků a podobně. „Kuchařky mají k dispozici nové moderní a špičkové gastronomické vybavení. Mohou zde uvařit až 750 obědů denně, v jídelně je 180 míst,“ informoval náměstek primátora pro školství Jakub Rychtecký. „Letos jsme kromě školní kuchyně v Prodloužené zrekonstruovali i stravovací zařízení ve školkách v ulici Ludka Maturova a v Grusově ulici. Postupujeme

podle jasně daných priorit a schválené koncepce, kdy se snažíme ročně realizovat minimálně jeden velký školský gastroprovoz a jednu kuchyni v mateřské škole. Dvě třetiny stravovacích provozů jsou již po kompletních rekonstrukcích,“ řekl náměstek primátora Jakub Rychtecký s tím, že po letošní aktualizaci čekají na kompletní rekonstrukci ještě čtyři kuchyně v základních a jedenáct v mateřských školách a je třeba pokračovat v nastoleném trendu rekonstrukcí. Odbor školství, kultury a sportu vedle toho ještě ročně uvolňuje přes milion korun do obnovy vybavení jako jsou například konvektomaty a modernizace technologií v kuchyních.

Tříkrálová koleda zazní

Oblastní charita Pardubice Tříkrálovou sbírku připravuje na začátek příštího roku již po dvacáté první, letos za ztížených podmínek pandemie. Naše zdravotní sestry, pečovatelské a sociální pracovníce každý den vyrazí do „terénu“, dál pokračují v pomoci potřebným

a doufáme, že nám zachováte přízeň i v této náročné době. Také díky vašim darům do tříkrálových pokladniček se nám v minulosti dařilo rozšiřovat služby a poskytovat je na profesionální úrovni.

Dnes více než jindy potřebujeme vaši pomoc a doufáme, že koledníci budou

moci přinést požehnání do každé domácnosti. Vzhledem k situaci jsme připraveni i na alternativu, že koleda zazní na dálku, online. Podporu naší charitní práce můžete vyjádřit také darem na sbírkový účet 66008822/0800 u České spořitelny s variabilním symbolem 77705020.

Letos podpoříte paliativní ambulanci a mobilní hospic, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, pomoc pěstounům a další. Více informací na www.pardubice.charita.cz. Děkujeme, že nám pomáháte pomáhat. **Marie Hubálková ředitelka Oblastní charity Pardubice**

Rekonstrukce Památníku Zámeček už je za polovinou

Práce na modernizaci a rekonstrukci Památníku Zámeček, které odstartovaly v dubnu letošního roku, se přehouply do druhé poloviny. Stavbaři dokončili hrubou stavbu monolitických konstrukcí na objektu budoucí expozice, nyní je čeká dokončit vstupní rampu a dále budou probíhat práce specializovaných profesí ve vnitřní části objektu. V jarních měsících budou provedeny všechny venkovní části modernizovaného Památníku Zámeček, včetně nově navržených terénů a sadových úprav. Obnova místa, kde bylo zavražděno téměř 200 českých vlastenců, by přitom měla být dokončena v polovině příštího roku.

Rekonstrukce celého území započala restaurátorskými pracemi a odborným sejmutím keramických uměleckých děl, které se stanou součástí nové expozice. Její budování stavbařům sice znepříjemňovalo počasí, původní harmonogram prací se však daří držet. „Stavba pokračuje podle naplánovaného harmonogramu, a to i navzdory deštivému počasí, které zkomplikovalo práce spojené především se založením spodní části podzemního

objektu, zejména kvůli odčerpávání podzemní vody. Počítáme ale s tím, že se nám podaří modernizaci této národní kulturní památky dokončit v plánovaném termínu, zatím nic nenasvědčuje tomu, že by se stavba měla zpozdit,“ informuje primátor města Pardubic Martin Charvát zodpovědný za oblast majetku a investic s tím, že rekonstrukce Památníku Zámeček by měla být dokončena v červenci 2021.

Podzemní expozice, která vznikla dle návrhu architektů Žalského a Podráského ve spolupráci s historikem Vojtěchem Kynclem, přinese památníku zcela novou podobu. Poslední fází stavební části, která tuto národní kulturní památku čeká v příštím roce, bude výsadba zeleně. Stávající lesní porost bude doplněn a stane se významným kompozičním prvkem a kulisou nového památníku. „Vysazeno zde bude celkem 58 nových stromů zahrnujících borovici, dub, třešeň a lípu a keře zimolezu pýřitého. Část stávajících vegetačních prvků, především keřové porosty za stávajícím pomníkem, bude odstraněna, čímž dojde k odkrytí původního valu, před kterým byly v roce 1942 vykonávány

popravy a který se po remodelaci stane významnou součástí památníku. Místo tak vrátíme s velkým respektem a pietou co nejvíce do původní podoby. V celém areálu bude obnovena a doplněna cestní síť včetně převážně mlatových cest pro pěší. Zásadním prvkem je vznik nové kompoziční osy památníku, která se stane novým přístupem do území a propojí ulici Průmyslová se stávajícím pomníkem a novým památníkem. Cestní síť bude doplněna mobiliárem, veřejným osvětlením a kamerovým systémem. Samotný památník, u něhož se konají pietní akty, zůstane dominantou i po dokončení modernizace,“ vysvětluje náměstek primátora Jakub Rychtecký. „Vedle toho úspěšně pokračují restaurátorské práce na mozaikách. Finalizuje se podoba podkladů pro samotnou realizaci expozice, která bude interaktivní a velmi silná. Mluvenou část expozice zajistí, ve spolupráci s historikem Kynclem po dohodě s panem ředitelem Dohnalem, herci našeho Východočeského divadla, chtěli jsme tím zdůraznit regionální rozměr. Samotnou instalaci expozice předpokládáme v letních měsících

roku 2021,“ doplňuje náměstek Rychtecký s tím, že do doby, než bude památník hotový, město bude pořádat pietní akty na jiných provizorních místech. Například letošní červnový pietní akt k uctění obětí heydrichiády byl přesunut do lesoparku Jana Potůčka.

Památník stojí na místě bývalé cvičné střelnice záložního policejního pluku Böhmen, kterou nacisté v létě roku 1942 proměnili na popraviště gestapa. Od 3. června do 9. července 1942 zde bylo popraveno 194 českých vlastenců, jejichž těla byla zpopelněna a popel vysypán do Labe. V roce 1949 vznikl na místě popraviště památník. Ten chce nyní město zrekonstruovat a vybudovat z něj místo, které nebude pouze pietním územím, ale také mementem pro budoucí generace. Město do jeho výstavby investuje zhruba 40 milionů korun, s pokrytím nákladů městu pomáhají dotace Evropské unie a příspěvek státního rozpočtu. Tuto částku, která by měla dosáhnout výše přes 21 milionů korun, Pardubice čerpají prostřednictvím ITI Hradecko-pardubické aglomerace.

V Pardubicích by měla být kultura skutečně pro všechny

Kulturní akce a organizace mají sice v době koronavirové pandemie povinnou pauzu, po jejich opětovném otevření budou však o něco přístupnější, a to zejména pro spoluobčany, kteří se musí vypořádávat s četnými bariérami. Pardubice přicházejí s koncepcí, jejímž cílem je zpřístupnit kulturní a kulturně-volnočasové aktivity osobám zdravotně či sociálně znevýhodněným. Některá opatření jsou zaměřena na lepší informovanost ze strany organizací, jiná na rozšíření kulturní nabídky či bezbariérovost budov.

Při mapování bariér v kulturní sféře se pardubická radnice zaměřila na několik cílových skupin zahrnujících osoby se zdravotním postižením, osoby ohrožené sociálním vyloučením, seniory, rodiny s dětmi, osoby s duševním onemocněním a národnostní či etnické menšiny. „Naší strategií je, aby zde kultura byla skutečně pro všechny. Podpora pozitivních dopadů kulturních aktivit na sociální začlenění, zdraví občanů a jejich celkovou spokojenost je důležitou rolí města. Paradoxně je to právě zdraví nebo so-

ciální vyloučení, které brání některým spoluobčanům plnohodnotně se těchto aktivit účastnit, proto jsme se zaměřili na odstranění konkrétních bariér, kterým tyto skupiny osob čelí,“ podotýká náměstek primátora zodpovědný za oblast kultury Jan Mazuch. Podle jeho slov je například důležité pravidelně aktualizovat mapu bezbariérovosti na městském geoportálu nebo zajistit a potřebným způsobem proškolení personál kulturních organizací.

Jedním z výstupů koncepce je také memorandum o spolupráci, které Pardubice podepsaly jak s Pardubickým krajem, tak s řadou kulturních organizací ve městě. Cílem memoranda přitom je deklarace spolupráce při odstraňování bariér v přístupu ke kulturním aktivitám. „Konkrétní potřeby a bariéry jsme diskutovali s odborníky na danou problematiku a následně jsme spolu se zástupci místních kulturních organizací hledali způsob, jak tato zjištění promítnout do jejich fungování. Kromě toho, že jsme definovali řadu opatření, která budeme postupně

realizovat a která jsme deklarovali prostřednictvím memoranda, tak jsme organizace vybídli k tomu, aby si nad rámec této koncepce stanovily vlastní opatření a projekty odpovídající specifickým dané organizace,“ doplňuje náměstek Mazuch.

V rámci mapování městské kulturní oblasti radnice jednala s řediteli Východočeského divadla Pardubice, Komorní filharmonie Pardubice, Centra pro otevřenou kulturu, Krajské knihovny Pardubice, Východočeského muzea v Pardubicích, Východočeské galerie v Pardubicích, domů dětí a mládeže Alfa a Beta, základních uměleckých škol v Polabinách a Havlíčkově ulici a také s vedením Turistického informačního centra Pardubice. Například v ZUŠ Polabiny plánují podpořit rodiny s více dětmi. „Chceme být školou přátelskou a dostupnou pro všechny, proto přicházíme s podporou vícečetných rodin. Třetí a každé další dítě z jedné rodiny současně studující u nás na ZUŠ bude mít odpuštěno školné. Dalším naším cílem je, aby se dále neprohlubovala izolace seniorů, domníváme se,

že kontakt s nejstarší generací v mnohém obohacuje i generaci nejmladší. S cílem zamezit prohlubování izolace seniorů jsme se zároveň rozhodli navázat spolupráci s nově se otevírajícím Alzheimer centrem, se kterým naše budova na Lonkové ulici téměř sousedí, a umožnit tak seniorům kontakt s mladší generací,“ popisuje konkrétní projekty ředitel ZUŠ Polabiny Jiří Kabát. Speciálním programem chce odstraňovat bariéry také Východočeská galerie v Pardubicích. „Již mnoho let se snažíme o odstraňování bariér v přístupu ke kulturnímu dědictví a pěstování vztahu k výtvarnému umění, a to jak prostřednictvím výstav, tak programovou nabídkou připravenou s ohledem na specifické potřeby našich návštěvníků. Těšíme se, že v roce 2023 zpřístupníme naše nové sídlo v bývalých Winternitzových mlýnech. Věříme, že lepší podmínky, které zde budou pro návštěvníky vytvořeny, ocení pardubická veřejnost i milovníci umění z České republiky a ze zahraničí,“ uvádí Hana Řeháková, ředitelka Východočeské galerie v Pardubicích.

S rozhodováním o obnově Zelené brány pomohou zkušenosti jiných

Město hledá v souvislosti s opravou Zelené brány inspiraci u památek, které podobnou rekonstrukcí již prošly. Při výběru nejvhodnějšího způsobu, jak tuto městskou dominantu opravit, pak bude moci vycházet nejen z odborných posudků, ale také ze zkušeností a postupů, které se osvědčily například při obnově zdi pardubického zámku. Zástupci města by měli o formě obnovy Zelené brány debatovat na začátku příštího roku, o samotné realizaci prací rozhodnou ekonomické dopady koronavirové pandemie.

„Tento rok je pro celou naši společnost po všech stránkách velmi náročný, a to jak psychicky a zdravotně, tak i po ekonomické stránce. Rozhodli jsme proto odložit rekonstrukci Zelené brány na dobu, kdy již nebudou dopady koronavirové pandemie na městský rozpočet tak výrazné. V současné době nás navíc čeká řada velkých investic, například výstavba Centrálních polytechnických dílen a Galerie města Pardubice v areálu Automatických mlýnů či realizace terminálu pro regionální autobusovou dopravu u vlakového nádraží,“ informuje primátor Pardubice Martin Charvát s tím, že tech-

nický stav Zelené brány odsunutí oprav zdíva umožňuje. „Zelená brána již prošla dvěma etapami oprav, kdy byla mimo jiné zajištěna statika památkově chráněného objektu. Následující, třetí etapa se týká ochrany zdíva proti povětrnostním vlivům. Stav objektu je však pravidelně kontrolován, v případě, že jsou při těchto kontrolách objeveny uvolněné zvětralé úlomky kamene, jsou s využitím horolezecké techniky následně zajištěny tak, aby nehrozilo jejich odpadnutí,“ dodává primátor.

Stávající technický stav zdíva této renesanční památky může vyřešit oprava počítající s obnovou omítek. Jedná se o tradiční způsob ochrany pláště a vzhledem k charakteru zdíva Zelené brány o nejkomplexnější metodu opravy. Dalším možným řešením je takzvaná konzervační metoda, kterou ovšem odborné posudky pro Zelenou bránu nedoporučují a která spočívá v náročném očištění a chemickém ošetření povrchu kamene. Stavební materiál by byl sice lépe ochráněn před povětrnostními vlivy, metoda ale nevyřeší přímé teplotní namáhání, které zdívu nesevřdí. Právě odborné posudky zahrnující

stanoviska vydaná odborem správních agend a odborem hlavního architekta Magistrátu města Pardubice, odborných komisí či Koncepční návrh obnovy zděného pláště, který pro město zpracovala královehradecká Společnost pro rekonstrukce památek, se podle slov primátora stanou klíčovými dokumenty při závěrečném rozhodnutí zastupitelstva. Ve veřejné anketě, kterou radnice vypsal na začátku července 2019, přitom většina respondentů souhlasila s tím, aby byl bráně při opravě navrácen původní vzhled, tedy aby byla omítnuta.

Kromě odborných posudků se radnice zaměřila na památky, které podobnou opravou již prošly. „Díky získaným referencím budeme vědět, na co se zaměřit a jak co nejlépe nastavit parametry soustavy. Například omítky na hradní věži pardubického zámku drží již více jak dvacet let, je zřejmé, že zvolená technologie zde funguje. Struktura zámeckých zdí na hradní věži je navíc podobná struktuře zdí Zelené brány, takže se využití podobného a osvědčeného postupu nabízí,“ doplňuje primátor, který nad postupem zvoleným při obnově pardubického zámku

debatoval s odborníky v oboru. „Pokud by byla u Zelené brány zachována současná podoba a kameny by byly zakonzervovány, nevyřeší se tím problémy spojené s teplotními rozdíly, a tedy i postupnou degradací zdíva. Kamenné zdívo je masivní, což způsobuje, že při horkých letních dnech jádro objektu zůstává chladné a líc je naopak rozpálený. Omítnutí brány by tak bylo z historického hlediska i z pohledu bezpečnosti vhodnější variantou, jelikož omítky kámen ochrání před degradací a zmírní teplotní šoky. Navíc by se tím sjednotila podoba předbraní a Zelené brány, které historicky tvoří jeden celek,“ podotýká architekt Jan Kadlec, který dříve působil v Národním památkovém ústavu v Pardubicích.

Město za posledních pět let investovalo do oprav této městské dominanty téměř 1 milion korun, které pokryly výdaje spojené nejen s pravidelnou údržbou objektu, ale také s opravou schodiště, zdíva a ochozu, sanací zkorodovaných kotevních prvků, zajištění prvků ocelovými táhly a lanovými sítěmi, údržbou hodin či tenzometrickým měřením stahovacích táhel.

Východočeské divadlo se pyšní další Cenou Thálie!

Herecká asociace 14. listopadu vyhlásila jména držitelů Cen Thálie 2020. Vzhledem k protiepidemickým opatřením se letošní předávání těchto významných divadelních ocenění uskutečnilo pouze formou živého online streamu, vítězové jednotlivých kategorií si tak bohužel ne-

mohli ceny osobně převzít na jevišti naší zlaté kapličky. I přesto to pro Východočeské divadlo byl večer radostný, neboť Josef Láška získal Cenu Thálie 2020 pro činoherce do 33 let.

„Cenu jsem si byl převzít už 12. listopadu na Herecké asociaci, kde se usu-

tečnil takový menší ceremoniál předání, který se natáčel. A přestože nás tam bylo opravdu jen pár, byl jsem nervózní. Při děkovné řeči jsem nevěděl, kam se koukat, a roztřásla se mi kolena. Nedokážu si ani představit, jaké by to tedy bylo, kdybych měl to samé absolvovat v Národním divadle. Z méj děkovné řeči by zbylo asi jen „děkuji“. Bylo mi ale slíbeno, že se do Národního divadla na předávání Cen Thálie podívám, a to příští rok, kdy bych měl naopak cenu předávat. Už teď se toho bojím a zároveň se těším,“ říká čerstvý držitel Cen Thálie 2020 Josef Láška.

Herecká asociace své rozhodnutí odůvodnila slovy: „Josef Láška po absolvování Pražské konzervatoře a hostování v Městském divadle Most a Divadle na Vinohradech zamířil do Východočeského divadla. Od roku 2015 na této scéně vytvořil řadu velkých i menších rolí všech žánrů a přes své mládí se stal jednou ze zdejších nejvýraznějších osobností. Po celé řadě klasických, komediálních

i hudebních rolí se zatím stala vrcholem dosavadní Láskovy tvorby ve Východočeském divadle hlavní postava Christophera v Podivném případu se psem. Láška vybalil Christophera velmi citlivě vnějšími znaky Aspergerova syndromu, ale soustředil se především na obraz vnitřního světa patnáctiletého chlapce. Působí v něm dojemně, ale nesentimentálně a velmi autenticky. Podivný případ se psem se objevil už na několika našich scénách, Láskova interpretace patří mezi ty nejpozoruhodnější.“

Pardubickými držiteli této ceny jsou i Ladislav Špiner (2010) a Lucie Štěpánková (2009), která ji získala ještě v angažmá ve Východočeském divadle.

Při této příležitosti také připomeňme, že Petra Janečková se letos opět dostala do širší nominace v oboru činohra, tentokrát za ztvárnění role Alžběty II. v Audienci u královny, což je rovněž velkým úspěchem.

Radek Smetana, PR manažer VČD

Filharmonie pokračuje v nahrávání

Hudba v Sukově síni Domu hudby neutichá ani během platných protiepidemických opatření. V době, kdy se nekonají veřejné koncerty za účasti publika, se koncertní sál opakovaně proměňuje v nahrávací studio. Komorní filharmonie Pardubice se pilně věnuje natáčení nových audiovizuálních nahrávek, které

zveřejňuje na svých sociálních sítích. Na těchto nahrávkách spolupracují špičkoví sólisté jako klavírista Martin Kasík, pěvec Gustáv Beláček, violoncellista Petr Nouzovský nebo varhaník Aleš Bárta, prostor dostaly také komorní ansámblы filharmonie. Zároveň však orchestr připravuje k vydání nová CD pod hlavičkou

hudebního vydavatelství Naxos. V nejbližší době se tak posluchači mohou těšit například na CD s orchestrální a koncertantní tvorbou Jana Křtitele Vaňhala či Pavla Vranického.

Předprodej nových permanentek je prozatím odložen. O aktuální situaci kolem plánovaných koncertů či vra-

cení vstupného filharmonie informuje na svých webových stránkách, facebookovém profilu a také prostřednictvím e-mailového newsletteru. K jeho odběru je možné se přihlásit na adrese kfpar@kfpar.cz. Nejen pro své věrné posluchače připravuje filharmonie netradiční vánoční dárek! **Vladislava Kopecká, mluvčí FFP**

Vstupte do vánoční pohlednice ze starých časů a pošlete ji přátelům!

Jak se naladit na adventní atmosféru a těšení na Vánoce, když platí protiepidemická opatření a není jasné, kdy se uvolní nebo zpřísní? Východočeské muzeum v Pardubicích připravuje na nádvoří zámku rozsvícený vánoční strom a obří historické vánoční pohlednice, jejichž součástí se může stát každý návštěvník. Současně za příznivého počasí zpřístupní o adventních nedělích zámecké valy až do osmé hodiny večer.

„Ozdobené stromečky se spoustou světylek patří k adventu, době, která šetří slunečním svitem a prodlužuje už tak dlouhé noci. Zámek Pardubice se ještě rekonstruuje, ale na velkém nádvoří jsme vyhradili místo nejen pro vánoční strom, ale také pro fotokoutek. Každý návštěv-

ník se může vyfotografovat jako součást staré vánoční pohlednice z našich sbírek a fotku pak rozeslat svým příbuzným a přátelům,“ popisuje vánoční zámecký koutek mezi studnami na nádvoří ředitel Východočeského muzea v Pardubicích Tomáš Libánek.

O adventních nedělích muzeum rozšíří otevírací dobu zámeckých valů. „Valy jsou přírodní oázou v centru města a ve všední zimní den se zavírají ve čtyři odpoledne. Po čtyři adventní neděle – pokud nebude námraza – necháme valy otevřené až do osmi hodin večer. Na procházce tak budou moci návštěvníci pohlížet na rozsvícené město a Tyršovy sady,“ doplňuje Libánek.

Otevírací doma VČM o svátcích – v případě 3. nebo nižšího stupně PES: 24. 12. – otevřeno od 21.30 do 24 hodin – Štědrovečerní muzejní noc – volný vstup do expozice Pardubice – příběh města a do výstavy Věci vyprávějí – 140 let pardubického muzea 25. 12. – otevřeno od 13 do 18 hodin 26. 12. – otevřeno od 10 do 18 hodin 31. 12. – otevřeno od 10 do 15 hodin 1. 1. 2021 – otevřeno od 13 do 18 hodin

Rodiny s dětmi se mohou vydat na Zámeckou stopovačku

Jak zabavit děti po dobu jejich návštěvy areálu zámku, který je částečně v rekonstrukci? Dát jim do ruky ilustrovaný plánec s tajemnými úkoly a nechat je hle-

dat a řešit zámecké hádanky. Pardubický zámek totiž nebyl po celou svou historii jen šlechtickým palácem. V průběhu staletí plnil i jiné, leckdy překvapivé funkce. Zábavná, ale také poučná hra Východočeského muzea v Pardubicích zavede nejmenší návštěvníky pár stovek let zpátky, aby poznali málo známé dějiny pardubického zámku.

Hrací plánec si zájemci mohou zdarma vyzvednout ve schránce umístěné v zámecké bráně a po absolvování stopovačky získají v zámecké pokladně i drobnou odměnu na památku.

Hru je možné hrát celoročně v době otevření zámeckých valů a nádvoří, určená je především pro děti od 6 do 12 let.

Kateřina Procházková, mluvčí VČM

Pardubické hudební jaro 2021 již v předprodeji

43. ročník mezinárodního festivalu Pardubické hudební jaro zahájí 14. března 2021 v Sukově síni Domu hudby v Pardubicích Slavnostním zahajovacím koncertem Komorní filharmonie Pardubice s dirigentem Janem Talichem a sólistou Janem Mráčkem. Prologem festivalu bude však již 7. března koncert s názvem Fortuna Volubilis (Štěstěna vrtkavá) na zámku v Pardubicích. Tento koncert bude součástí Pernštejnského roku 2021.

Na dalších festivalových koncertech, operních představeních a crossoverových představeních v Pardubicích, Chrudimi, Vysokém Mýtě, Přelouči, Sezemčicích, Heřmanově Městci a v Hlinsku se představí operní soubor Divadla F. X. Šaldy Liberec, Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK s dirigentem Tomášem Braunerem, Czech Brass Ensemble, Hudba hradní stráže a Policie ČR, komorní soubor Barocco sempre giovane, Lobkowitz

trio, Dvořákovo klavírní kvarteto, Cappella Mariana, Escualo kvintet, sólisté Jan Mráček – housle, Lukáš Vondráček – klavír, Jiří Bárta – violoncello, Hana Blažiková – soprán, Ladislav Horák – akordeon, Enrico Zanollo (Itálie) – varhany a další.

Dramaturgie Pardubického hudebního jara věnuje každoročně pozornost výročím významných událostí i osobností. V letošním si připomeneme především 180 let od narození Antonína Dvořáka

a 500 let od úmrtí budovatele Pardubic Viléma II. z Pernštejna.

Část festivalových koncertů, které se nemohly uskutečnit z důvodu pandemie v roce 2020, jsme zařadili do festivalového programu 43. ročníku. Již zakoupené vstupenky na tyto koncerty zůstávají v platnosti. Celý program festivalu a další informace najdete na www.pardubicke-hudebnijaro.cz a na sociálních sítích.

Josef Krečmer, ředitel PHJ

Pomoc i podpora v době koronavirové od strážníků i z Kosatce

Strážníci Městské policie navštívili prádelnu Pardubické nemocnice s malým dárkem. Dobrou náladu si určitě v dnešní pandemické době určitě zaslouží i tohle pracoviště. A tak v rodinách strážníků dobrovolníci něco napekli, zbytek nakoupili a přijeli předat trochu radosti i pradelníkům, které se starají o čisté povlečení nejen do první linie, ale do celé sítě nemocnic v Pardubickém kraji. I na jejich práci totiž záleží.

Pomoc nabídlo i Centrum Kosatec, největší zaměstnavatel hendikepovaných osob v Pardubicích. Na počátku epidemie řešil podobně jako mnoho jiných organizací otázku, jak lze dále fungovat a nerušit pracovní místa. Na počátku nouzového stavu vznikl nápad na smysluplný projekt s názvem Ruku v ruce – na webu Centra Kosatec existuje transparentní účet a portál Darujme.cz, kam může kdokoli přispívat finanční

částkou. Fundraisingový tým Kosatce poprosil o podporu sponzory z řad firem i širokou veřejnost. Z peněz, které dosud na účtu přibývají, zaměstnanci Kosatce pečou a vyrábějí občerstvení, které následně rozvázejí integrovaným složkám a poskytovatelům pobytových sociálních služeb v Pardubicích. Zdravotníci ze záchranné služby a nemocnice, pečovatelské, hasiči a příslušníci policie, ti všichni dostávají zdarma na své pracoviště chutné

občerstvení, které je vždy potěší. Původní smysl projektu Ruku v ruce je naplněn. V rámci jednoho finančního daru jsou zachráněna pracovní místa pro lidi, kteří mají na trhu práce obtížnější postavení, a zároveň jsou podpořeni ti, kteří bojují s epidemií v první linii. Úspěšnost uvedeného projektu ale ukázala mnohem víc. Ukázala vzájemnou solidaritu a to, že lidé mají dobré srdce a neváhají si vzájemně pomáhat.

Netradiční pozvánka do Pardubic? Azylový balíček Království perníku

Zapsaný spolek Pardubicko – Perníkové srdce Čech, který pečuje o rozvoj cestovního ruchu, přichází s výzvou pro všechny Pardubáky: pozvěte na příští rok své známé a příbuzné ze všech koutů republiky k návštěvě Pardubicka. Darujte jim k Vánocům Azylový balíček Království perníku, ať se tu cítí jako doma.

Azylový balíček připravilo Království perníku, které není potřeba Pardubákům

dlouze představovat – sídlí pod hradem Kunětická hora v bývalém lovcím zámečku a najdete tu unikátní prostor, který jeho zakladatel pan Luděk Šorm označuje jako „jedinou cizinu v tuzemsku“. V Království perníku se totiž projitím celnice ocitnete v pohádkovém světě, kde platí pohádková pravidla. A vy se můžete najednou stát třeba Jeníčkem a Maňenkou, navštívit paní Ježibabu

v Perníkové chaloupce, vyprosit si u ní perník a zjistit, jak se v minulosti perníčky vyráběly.

V Azylovém balíčku mohou vaši obdarovaní najít nejen vstupenky do Království perníku, ale také poukázky na mnoho dalších zážitků, které jim budete chtít dopřát. Do balíčku je možné přidat i voucher na ubytování, mapy a jiné informační materiály. V každém dárku je vždy zabale-

no šest perníků, aby se obdarovaní mohli před cestou řádně posilnit.

Až budete pořizovat vánoční dárky, nezapomeňte se zastavit v Turistickém informačním centru u Zelené brány, kde Azylové balíčky pořídíte. Cena se odvíjí od obsahu, který si můžete poskládat podle vašich přání. Více informací najdete na www.pernikova-chaloupka.cz.

Markéta Krátká, TO Pardubcko

Krajská knihovna spouští e-výpůjčky

Díky moderním technologiím dnes knihy žijí v nové podobě, aniž by z regálů domácích či veřejných knihoven zmizely ty tištěné. Pro mnoho čtenářů nikdy neztratí své kouzlo papírová kniha. Řada z nich však oceňuje i možnost využít výhod, které nabízí elektronické knihy (ne-

boli e-knihy, e-booky): nepotřebují místo na skladování, nejsou nikdy vyprodány a skvěle se s nimi cestuje. V současné situaci navíc všem knihomolům umožňují věnovat se své vášni i v době, kdy jsou knihovny i knihkupectví zavřené. Krajská knihovna v Pardubicích ve spolupráci

s portálem Palmknihy.cz nyní umožňuje svým čtenářům půjčování e-knih z pohodlí svého domova přes on-line katalog. Tato služba je registrovaným čtenářům poskytována zdarma. Není podmínkou vlastnit čtečku. Ke čtení e-knih stačí mít chytrý telefon, tablet nebo počítač. Vý-

půjční doba je 31 dnů a po jejím uplynutí se e-kniha automaticky znepřístupní. Čtenář si může půjčit až tři tituly najednou. Podrobný návod na to, jak půjčování e-knih funguje, je uveden na webových stránkách knihovny www.kkpce.cz.

Lucie Jirglová, mluvčí knihovny

Galakonzert Pirate Swing Bandu se odkládá

Hudebníci z Pirate Swing Bandu svým příznivcům s politováním oznamují, že kvůli nouzovému stavu se

jejich tradiční galakonzert, na kterém měl letos vystoupit fenomenální zpěvák Dan Bárta s neotřelými aranžmá

známých písní, kvůli epidemické situaci neuskuteční. Koncert se přesouvá na 9. prosince 2021. Již zakoupené vstupen-

ky zůstávají v platnosti a kapela i její speciální host se na vás moc těší v lepších časech.

Toulky historií Pardubic

... ptáme se pardubického historika Františka Šebka

Dnešní Břolobranské náměstí a jeho okolí se během třicetileté války proměnilo na před-
sunuté opevnění. Zachycuje to ještě tzv. Vischerova mapa z r. 1688 (obr. archiv autora).

V předchozích dvou dílech Toulky jsem se zabývali vybranými obrázky z dějin
Pardubic z doby, která vedla k českému stavovskému povstání a potom k jeho po-
rážce v bitvě na Bílé hoře, jejíž 400leté jubileum si letos připomínáme. Dnes tento
miniseriál ukončíme připomenutím několika klíčových okamžiků a důsledků třiceti-
leté války v dějinách Pardubic.

Krátce po bitvě na Bílé hoře se v Pardubích objevili vojáci vítězného císařského vojska. Po nich přicházeli další a další. Někdy se zastavili krátce, když tudy táhli někam blíž k válce (durchcuky). Jiní tu bývali přes zimu, aby se zotavili a doplnili počty jednotek (zimní kvartýry nebo ložirování), případně se tu utvářely nové jednotky z naverbovaných žoldnéřů (mustrplacy). Neobešlo se to bez obvyklého krutého zacházení s obyvateli města, loupení a násilí, a to vše bez naděje na nápravu. Pokračovalo to po celou válku, byť s občasnými přestávkami, kdy si lidé mysleli, že už bude pokoj, nadechli se, ale ono to přišlo znovu.

Krátce po Bílé hoře začaly nepředstavitelné represálie vůči účastníkům „ohavné rebelie“, následoval hospodářský rozvrat a útlak: neúprosné zvyšování povinných poplatků v penězích i naturáliích, přišel krach financí. A k tomu všemu se rozjela násilná rekatolizace země.

Císař Ferdinand II. patentem z 10. V. 1624 vypověděl všechny nekatolické duchovní z Čech (za čtvrt roku i z Moravy). Poté začala plošná a většinou drakonicky prováděná rekatolizace královských měst, často za asistence vojska. Došlo i na komorní město Pardubice, součást panství patřícího k osobnímu majetku panovníka. Hejtman panství Kašpar Czeler z Rozenthalu dostal zřejmě na samém konci toho roku pokyn od české komory (úřad řídící mj. správu komorních panství), aby všechny obyvatelé Pardubic přiměl přijmout bezod-

kladně katolickou víru. Hejtman si tedy hned 5. I. 1625 pozval městskou radu na zámek a oznámil jí příslušné nařízení. Konšelé si vyžádali opis přesného znění příkazu a nějaký čas k tomu, aby s ním seznámili měšťany a ostatní obyvatele. Svolali je bezprostředně potom nadavkrát na radnici, ale ti požadovali k tak vážnému rozhodnutí (ke zradě víry zděděné po předcích) čas na rozmyšlenou. Hejtmanovi, když z města stále nepřicházela očekávaná odezva, došla trpělivost a nechal na 22. II. obyvatele svolat na radnici a písař tam jmenovitě zapisoval, kdo již přijal nebo je ochoten přijmout katolickou víru. Přihlásil se prý jenom primátor města. Hejtman tedy učinil rozhodný krok a sáhl na městské výsady. Městské radě 1. IV. (hned po Velikonocích) oznámil, že se povoluje vařit pivo v městském pivovaru jenom katolíkům. Ostatní měšťané, kteří měli za normálních okolností právo nechat si na svůj náklad vařit pivo a střídali se v tom podle předem stanoveného pořadí a za stanovených podmínek, byli nyní z várky vyloučeni, což je ekonomicky velmi poškozovalo. Kromě toho přišla i další omezení výkonu některých řemeslnických činností (do cechu směli být přijímáni jenom mistři katolického vyznání aj.), jenom z katolíků mohl být sestavován sbor konšelů.

Během několika měsíců, nejspíše do konce roku 1625 se pardubičtí měšťané jeden po druhém stali katolíky. Že mnozí (patrně většina) se hlásili k nové víře s odporem

a jen na oko, je nabiledni. Ti, kdo si takové předstírání nedokázali srovnat se svým svědomím, odcházeli do emigrace. Často tu při tom hrály roli i existenční poměry. Napovídají tomu i v dochovaných pramenech zachycené záznamy umožňující vykreslit aspoň zčásti osudy několika obyvatel Pardubic, kteří tajně opustili město. Kolik jich skutečně bylo, nevíme. Vesměs ale jinak reagovali ti, kdo měli slušný majetek a šanci potomkům zabezpečit jakžtakž slušné živobytí. Naučili se žít s přetvářkou a věděli, že nejsou sami. Trvalo to dvě, tři i více generací, než katolická víra ve vědomí lidí zapustila pevnější kořeny. I tak ale s katolickou církví úzce spjatá loajalita k monarchii, s účinnou podporou všudypřítomné cenzury, svazovala myšlenkové obzory lidí. K mírnému rozvolnění přišlo až po zhruba 150 letech.

Opustíme tuto stránku historie, která byla důsledkem bělohorského převratu, o níž by se dalo mnohem více uvažovat se všemi jejími kontroverzemi, a jen ještě dodejme, že vnučená rekatolizace Pardubic v roce 1625 proběhla vcelku mírně ve srovnání třeba se sousední Chrudimí (a mnoha jinými městy), kde docházelo ke skutečnému násilí. Nekompromisní prosazení katolické víry obyvatel Pardubic zvýraznila i další legislativní opatření a např. potvrzení městských privilegií vydané Ferdinandem II. 11. IV. 1628. Podle něj se městská privilegia vztahovala jenom na katolíky a panovník současně nařizoval, aby konšelé „žádného měšťanína, neb měšťanínku, podruha i podruhyni, jenž by téhož římského katolického náboženství nebyl, mezi sebou v Pardubicích netrpěli a jim bytu nepřáli.“ Jiná věc ovšem byla určitá tolerance Židů ve městě.

Zmírníme se ještě o dalším aspektu třicetileté války, který ovlivnil další osudy našeho města. Jednalo se o to, že po bělohorské bitvě až do 30. let Čechy na rozdíl od Moravy a Slezska, bezprostředně nepostihly větší bojové akce. A pokud jde o východní Čechy, až od roku 1639, kdy Švédové podnikli do českých zemí velký pustošivý vpád. Pardubice byly bezprostředně ohroženy nepřátelským vojskem zmíněného roku 1639, znovu roku 1643 a zejména potom v roce 1645, kdy na město podnikl asi sedmihodinový prudký útok s několikatisícovou armádou generál Torstenson. Město odolalo, ale vyhořelo. Už před prvním útokem Švédů (1639) nechal velitel císařské posádky demolovat značnou část stavení na předměstích, aby se v nich nemohl nepřítel kryt před střelbou obránců. Materiál

z likvidovaných domů se hodil aspoň na částečnou modernizaci opevnění města. Pokračovali v tom i ostatní velitelé garnison, které měly Pardubice hájit, a tak do konce války obě dříve lidnatá předměstí (Zelenobranské a Bělobranské, celkem 148 usedlostí) prakticky celá zmizela. Obyvatelé odešli jinam nebo přežili v područí u šťastnějších měšťanů ve městě v hradbách. Život na předměstí se plnohodnotněji vracel až zhruba po nějakých 100 až 150 letech.

Do konce války klesl počet obyvatel Pardubic zhruba na polovinu předválečného stavu, roku 1651 jich tu žilo něco kolem tisícovky. Během války došlo k velké migraci obyvatel a co do majetku se mnohem více rozvěřily nůžky mezi nepočetnou elitou měšťanů a převažující skupinou těch chudých. Průměrný věk dožití se pohyboval kolem 50 až 55 let, většina dospělých a dospívajících se narodila až ve válečných letech a vyrůstala v atmosféře krutého násilí, nejistoty a obav, že dílem okamžiku se život může převrátit vzhůru nohama. Jen málokteré dítě se dožilo plného věku s oběma rodiči; obvykle osiřelo jednou i dvakrát a vyrůstalo u poručníků (příbuzných nebo u cizích).

Hospodaření města se změnilo k horšímu. Sledujeme-li dochovanou roční vyúčtování hospodaření (tzv. městské počty) a srovnáme-li ty z doby třicetileté války a bezprostředně po ní s těmi z doby předbělohorské, nezdá se na první pohled příkrý rozdíl. Podíváme-li se však na ně detailněji, vidíme, že se změnila struktura příjmů i výdajů. Zatímco v předbělohorské době Pardubičtí mohli z našetřených peněz poskytovat nemalé půjčky některým měšťanům (např. Časlav, Chrudim) i panovníkovi, po třicetileté válce museli po mnoho let splácet dluhy. Město zabezpečovalo nezbytný provoz, ale nemělo na řádnou údržbu objektů a provozů města, a ty chátraly. Věk dříve nevidaná. A tak bychom mohli pokračovat dál.

Ke startovní čáře opět viditelného rozvoje se město dostávalo až za nějakých 150 let. Pravda, nebyl to jenom bezprostřední důsledek třicetileté války, ale také celková nepřízeň doby a následné válečné události, ale to už je jiná historie. Faktem je, že třicetiletá válka, jejímž bezděčným hybatelem byla bitva na Bílé hoře, zanechala v dějinách našeho města (a v různé míře v dějinách národních i evropských) bolestivou a dlouhou nezhojenou jizvu.

František Šebek

Křížovka o ceny

Již od prvního ročníku byl nejobávanější překážkou **TAJENKA**, nazývaný také Oplocený příkop, Velký příkop či Tribunní skok. Po prvním dostihu se rozpoutala diskuse o jeho zrušení, které požadovali zvláště mladší jezdci. Princ Egon Thurn-Taxis (1832 – 1892) tehdy pronesl slavný výrok: „Pánové, já tento skok už nikdy překonávat nebudu a jak se tak dívám kolem sebe, tak vy také ne. Nevidím tedy důvod, proč bychom jej měli rušit a někomu něco ulehčovat.“ Po jeho smrti v roce 1892 byla překážka poprvé oficiálně označena jeho jménem. Taxisův příkop se dnes skáče jen jednou v roce při Velké pardubické a je to nejznámější dostihová překážka na světě, kterou znají i lidé, kteří v Pardubicích nikdy nebyli. Taxis a Pardubice k sobě nerozlučně patří již 146 let.

Znění tajenky nám posílejte do data příští uzávěrky poštou nebo elektronicky na adresy uvedené v tiráži na straně 2.

Tajenka z minulého čísla: **GEORGE SAYERS**. Výhercem se tentokrát stal pan Zdeněk Novotný. Cena je připravena k vyzvednutí po e-mailové / telefonické domluvě na Pernštýnském náměstí.

AUTOR: JIRKA KŘÍŽOVKA ZVOLÁNEK	PSOVITÁ ŠELMA	STARÁ ZBRAŇ	SETINA HEKTARU	SYN CARA	 Pardubice	VYZNAČENÉ MÍSTO VOZŮ TAXI	MLUVA (SLOV.)	OZNAČENÍ KUSU	 Pardubice	NÁRAMNÁ	ZNAČKA KOSMETIKY	POSYPÁNÍ
MÍSTO					USRKNUTÍ				ZN. VYSOKOTLAKÝCH ČISTIČŮ			
EVROPSKÉ PENÍZE					ÚDER SEKEROU ZÁVIT ŠROUBU				ELEKTRONICKÁ PODÁNÍ (ZKR.) ROZEDNÍVATISE			
SPORTOVNÍ KLUB			VÝTRŽNÍK SEVEROAMERICKÝ STÁT					SLISOVANÁ HMOTA PŘÍLOHA K PÁRKŮM				
 Pardubice	STYK STĚN TĚLESA	ŽÁDNÝ (NĚM.) CHYTAT					ZAKVÍKNUTÍ (MN.Č.) SLOTA					
TAJENKA												
ZPŮSOBIT ZRANĚNÍ						OSÉVANÁ DAROVAT					ASOCIACE SAMOSTATNÝCH ODBORŮ	INICIÁLY BÁSNÍKA NEUMANNA
INDIÁN					ITALSKÁ ŠLECHTIČNA PŘEDLOŽKA					MOŽNÁ (BÁSN.) EVROPAN		
VÝŠE NEŽ				VANOUT				NOVINY				
ATANAS (DOM.)				ZNAČKA NAŠICH ELEKTROSPOTŘEBIČŮ				ČISTIČ OKEN				

